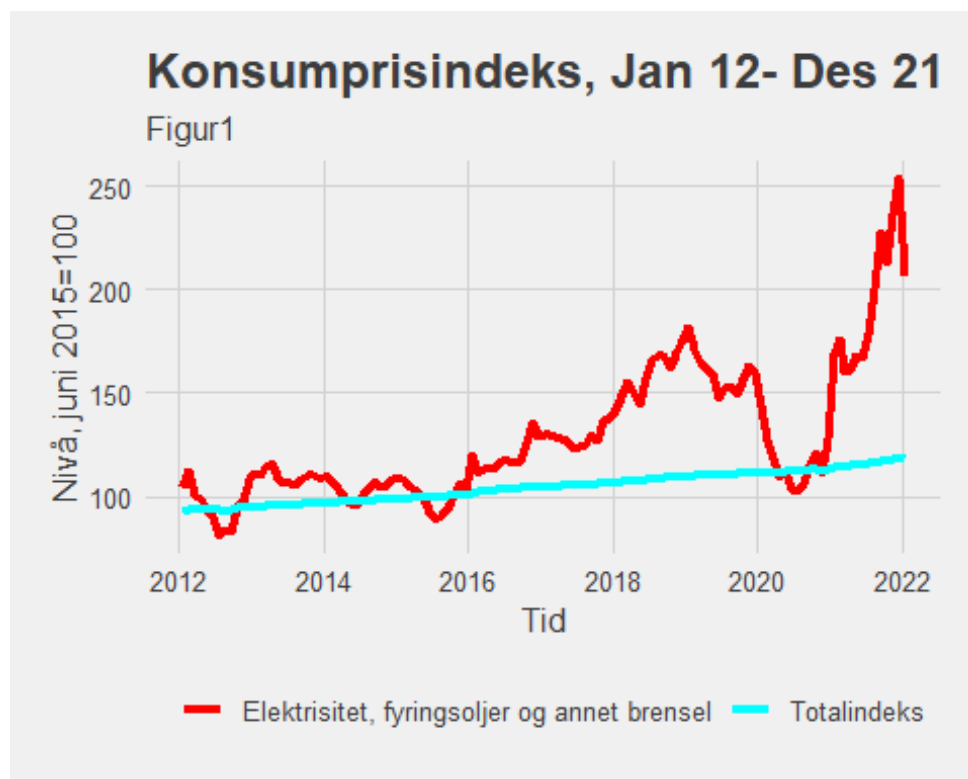

Case 1- Konsumprisindeks og økte kraftpriser

Kandidatnr 1 og kandidatnr 14

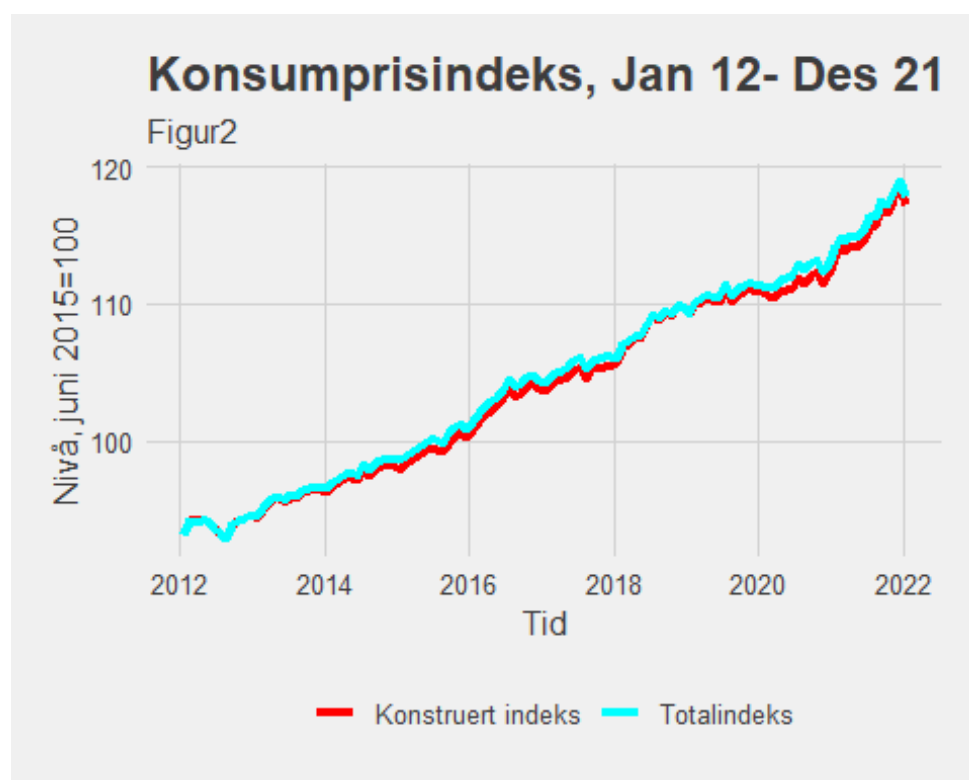
8 4 2022

Kraft i form av elektrisitet, fyringsoljer, og andre former eksempelvis gass, er noe som brukes av både konsumentene i form av oppvarming, lys og andre formål, og produsentene i form av innsatsfaktor til å produsere varer og tjenester til både det offentlige og konsumentene. Kraftprisen det siste halvåret har vært og er fortsatt høy. Totalindeksen som er et mål i % på hvor mye prisene stiger er stigende, det vil si at varer og tjenester generelt blir dyrere, og fra 2015 som er basisåret som vi regner som 100 har indeksen steget til 118,9 som vil si at prisene er steget med 18,9% fra 2015 til Desember 2021. Konsumprisindeksen som er endringen i pris i % pr varegruppe viser at fra 2015 til desember 2021 er prisene steget med 153,6% innenfor gruppen Elektrisitet, fyringsoljer og annen brensel.

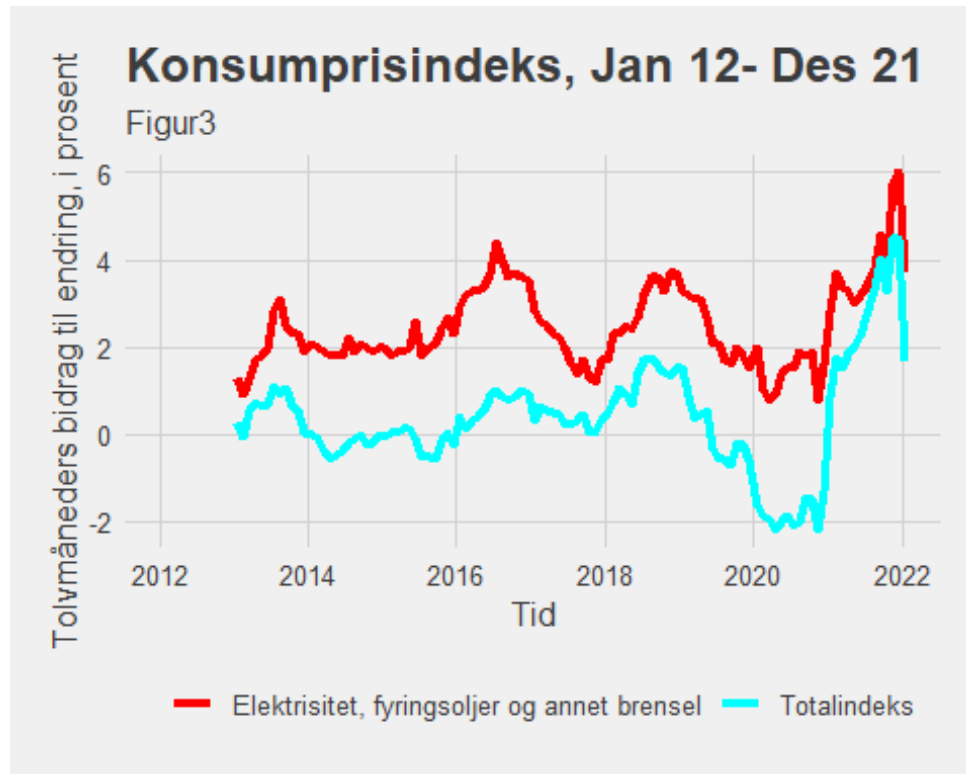
I figur 1 viser den røde grafen prisen på elektrisitet, fyringsoljer og annet brensel fra januar 2012 og frem til 2022 mens den blå viser totalindeksen. Europas høye strømpriser kommer av høye kull og gasspriser, høye CO2 priser og minsket produksjon av fornybar energi enn det vanligvis pleier og være. I Norge har det vært relativt lave kraftpriser med naturlige svingninger etter vær og vind, mye regn er godt for magasinene til vannkraftverkene og de kan produsere mer for å møte en større etterspørsel, mens mindre regn betyr å produsere

mindre for å spare på de begrensede ressursene og prisen blir da litt høyere. Figur 1 viser dette at fra 2012 og frem til ca. 2018 var prisen på kraft jevn, uten for store svingninger. I 2019 steg strømprisene og det skyldes blant annet at kvoteprisen på Co2 lå på et høyt nivå. Prisene gikk ned frem til 2020, hvor de igjen steg til rekordhøye nivåer i Sør-Norge i høst 2021, mest på grunn av tørt vær og energikrise i Europa. Norge har tidligere vært i et mindre marked (Norden og Baltikum), men er nå gjennom Nordpool kraftbørs sitt samarbeid med det europeiske kraftmarkedet(PCR) koblet seg på det europeiske markedet, hvor etterspørselen er høyere og dermed har prisene også blitt mye høyere hos konsumentene og produsentene i Norge da prisene i stor grad er påvirket av det europeiske prisme markedet for kraft. I årene fremover vil kraftforbruket i Norden bli betydelig større på grunn av blant annet flere batterifabrikker, datasentre, hydrogenproduksjon og elbiler selv om det ser ut til i Figur 1 at prisene holder på å synke. Det grønne skiftet tvinger produsentene til å endre produksjon for å bli mer bærekraftig, samtidig er råvarene inkludert kraft, blitt dyrere som til slutt vil være at prisene ut til konsumentene er blitt dyrere da produsentene ikke kan ta hele prisoppgangen på seg selv da de er interresert i å maksimere sin profitt under gitte betingelser.

Figur 2 illustrerer totalindeksen og en konstruert indeks som er summen av alle indeksene minus totalindeksen og skal være meget lik totalindeksen, i figur 2 er kraftindeksen tatt bort og vi ser at totalindeksen og den konstruerte indeksen er jevnt stigenede, og som viser at det ikke bare er kraftprisen i seg selv som stiger men at den påvirker prisene på varene som produseres, figuren viser at andre innsatsfaktorer har også steget i pris, for når innsatsfaktorene som både kraft og andre ressurser blir dyrere, kan det få konsekvenser i form av redusert produksjon og arbeidskraft. Ved redusert arbeidskraft vil kjøpekraften for varer gå ned samtidig som varene blir dyrere og etterspørselen vil da også gå mer ned på

goder, men markedet vil på sikt falle tilbake til en lavere likevekt. Ved redusert produksjon og verdiskapning vil også gjøre at BNP for Norge vil bli lavere.

I figur 3 ser vi endringen i konsumprisindeksen til kraft og totalindeksen inkludert kraft. Kraften påvirker totalindeksen en god del slik at den svinger mye mer med kraft enn uten, som beskrevet ovenfor så påvirker kraftprisen de andre konsumgruppene en betydelig del som påsvirker prisen til utsalg samt totalindeksen. Historisk sett svinger kraftprisen både lite og mye da produksjonen i Norge er påvirket av andre faktorer igjen slik som været, da Norge har mye vannkraftverk og avhenger av blandt annet vannstanden i magasinene. Med tanke på at Norge er en del av et større marked vil kraftprisene nok forbli høyere enn tidligere men fortsatt ha svingninger grunnet andre faktorer, men vil nok gå ned fra sjokkprisene og bli akseptable men likevel dyrere enn det som har vært tidligere. Kraftprisen er den som har dratt opp KPI ganske mye mens andre varer har dratt denne noe ned igjen så totalindeksen ikke har fått like store svingninger som selve kraftindeksen.

Kilder:

Miljødirektoratet, (Sist oppdatert 03.05.2019), EUs system for klimakvoter, Hentet 7 april 2022 fra <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/klima/klimakvoter/eus-klimakvotesystem/> Olje og energidepartementet, (sist oppdatert 23.03.2022), Kraftmarkedet, Hentet 7 april 2022 fra <https://energifaktanorge.no/norsk-energiforsyning/kraftmarkedet/>

Nilsen, 13.11.2021, Grafen som viser de ekstreme utslagene i strømpriser, Hentet 7 april 2022 fra <https://e24.no/olje-og-energi/i/ALxqMz/grafen-som-viser-de-ekstreme-utslagene-i-stroempriser?fbclid=IwAR2dgY22E50DxXVAscKGmKQ4JfqVnoN4eZZ4OJB4RY2wUabaDQdNhUVpZ94>

Mohamed, 10.09.2021, Høye strømpriser preger KPI i august, Hentet 7 april 2022 fra <https://www.ssb.no/priser-og-prisindekser/konsumpriser/statistikk/konsumprisindeksen/artikler/hoye-strompriser-preger-kpi-i-august?fbclid=IwAR2QEA9N1BmWyZjp85uT6M6jP7TkIcfRHe9oaD08GXgImA6ftGp35BFxxxs>